

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК. СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

- ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК. СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ
- ECONOMIC HERALD. SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION
- UNIVERSITY OF STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

Випуск 7 2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:
ШЕВЧУК ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)

Заступники головного редактора:
МАЦЕЛЮХ НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ОНИШКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)

Відповідальний секретар:
ДРУЖИНСЬКА НАТАЛІЯ СЕРПІВНА, к.е.н., УДФСУ (Україна)

Редакційна колегія:
АЛЕЙНІКОВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА, д.н. держ. упр., професор, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Україна)
АНДРУЩЕНКО ВОЛОДИМИР ЛЕОНІДОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БЕЛІНСЬКА ЯНІНА ВАСИЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БЕРЕСЛАВСЬКА ОЛЕНА ІВАНІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БОЯРКО ІРИНА МИКОЛАІВНА, д.е.н., доцент, ДВНЗ «Університет банківської справи» (Україна)
ГУРОЧКІНА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА, д.е.н., доцент, УДФСУ (Україна)
ДІДЕНКО НІНА ГРИГОРІВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний університет охорони здоров'я імені П.Л.Шупика (Україна)
ДУБИЧ КЛАВДІЯ ВАСИЛІВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний університет охорони здоров'я імені П.Л.Шупика (Україна)
ДЯЧЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІВНА, д.н. держ. упр., Національна академія державного управління при Президентові України (Україна)
ЗАЛІЗКО ВАСИЛЬ ДМИТРИЙОВИЧ, доктор економічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ІЛЬІН ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАІВНА, д.е.н., професор, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Україна)
КАРТАШОВ ЄВГЕН ГРИГОРІЙОВИЧ, д.н. держ. упр., доцент, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Україна)
КОВАЛЕНКО ЮЛІЯ МИХАЙЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
КОЖИНА АЛЛА ВАСИЛІВНА, к.н. держ. упр., доцент, Національна академія державного управління при Президентові України (Україна)
КОЛЯДА ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА, к.е.н., с.н.с., доцент, УДФСУ (Україна)
КРАВЦЬКИЙ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ЛІСОВИЙ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
МАРТИНЕНКО ВАЛЕНТИНА ВІТАЛІВНА, д.е.н., доцент, УДФСУ (Україна)
МЕЛЬНИК ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ, д.е.н., професор, Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» (Україна)
ОЛЕШКО АННА АНАТОЛІВНА, д.е.н., професор, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна)
ОСМЯТЧЕНКО ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ПАСІЧНИК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, д.е.н., професор, ННЦ «Інститут аграрної економіки» (Україна)
ПАШКО ПАВЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ПЕТРУХА СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ, к.е.н., доцент, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (Україна)
ПІЛИПІВ ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ, д.е.н., професор, ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» (Україна)
РІПІПА СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ, д.е.н., професор, ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» (Україна)
СТЕЖКО НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, д.е.н., доцент, УДФСУ (Україна)
СУНЦОВА ОЛЕСЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ТКАЧЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, д.е.н., професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ТКАЧОВА НАТАЛІЯ МИКОЛАІВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
ШВАБІЙ КОСТЯНТИН ІВАНОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
АМІТ КУМАР, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент, Інтегральний університет, Лахнау (Індія);
АННЕЛЕНА ЛОББ, доктор філософії, доцент, Гарвардський університет (США)
ВАРАДАРАДЖ АРАВАМУДХАН, доктор філософії, MBA, MPhil, професор Аллайанс школи бізнесу, Університет Аллайанс (Індія)
ГЕЧІБАЯ БАДРІ, д.е.н., професор, Національний інститут економічних досліджень (Грузія)
ГОЗОРА ВЛАДИМІР, доктор філософії, габілітований доктор, професор, МБА, Університет економіки і державного управління в Братиславі (Словаччина)
ГОРАЛ ЮСТИНА, доктор філософії, доцент, Варшавська школа економіки (Польща)
ДЖВІГОЛ-БАРОШ М., доктор філософії, доцент, Сілезька політехніка (Польща)
ІРІЗАРРІ РАФАЕЛЬ, доктор наук, професор, Гарвардський університет (США)
ІСКАНДАР МУДА, доктор філософії, Університет Північної Суматри (Індонезія);
МИСКЕВИЧ РАДОСЛАВ, доктор філософії, доцент, Сілезька політехніка (Польща)
МОХД ЗАІНІ АБД КАРИМ, доктор філософії, професор Університету Утара (Малайзія)
НОВАК ДАРІУШ, габілітований доктор, професор, Познанський економічний університет (Польща)
САФВАН АЛЬ САЛИМ, доктор філософії, професор, Технологічний університет Акабі (Йорданія);
СИПКО ЮРАЙ, доктор філософії, професор, МБА, Інститут економічних досліджень (Словаччина)
ЦИКЛАШВІЛІ НАТЕЛА, д.е.н., професор, Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)

ПОДАННЯ МАТЕРІАЛІВ	До друку приймаються статті українською, російською та англійською мовами, що відповідають тематиці видання й містять наукові результати, не опубліковані раніше. Матеріали подаються в роздрукованому вигляді на адресу журналу та надсилаються в електронному вигляді на e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua
СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ	1. Рекомендація статті до друку (для авторів без наукового ступеня) підписана фахівцем з науковим ступенем і завірена підписом та печаткою установи, яка є зовнішньою щодо Університету ДФС України, та установи, де працює автор (автори) статті. 2. Відомості про автора: – прізвище, ім'я, по батькові (повністю) українською, російською та англійською мовами; – посада; – назва установи/навчального закладу; – науковий ступінь; – вчене звання; контактні телефони автора; – e-mail; – поштова адреса.
СТРУКТУРА ПУБЛІКАЦІЇ	Наукові статті, що подаються до журналу, повинні обов'язково містити такі неодмінні елементи: 1. Індекс УДК (на початку статті ліворуч, напівжирним шрифтом). 2. Прізвище та ініціали автора(-ів) (праворуч, напівжирним шрифтом українською мовою). 3. Науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи (повністю) (українською, російською та англійською мовами). 4. E-mail автора(-ів). 5. ORCID ID автора(-ів). 6. Назва статті українською, російською та англійською мовами. 7. Стаття: 1) формулювання мети статті (постановка завдання); 2) постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; 3) аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Важливо виділити невирішені частини загальної проблеми, які саме досліджуються у статті; 4) виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів; 5) висновки з цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямі. 8. Список використаних джерел та його транслітерація (References) в алфавітному порядку. 9. Анотація до статті: прізвище та ініціали автора(-ів) (українською, російською та англійською мовами) та текст анотації українською, російською та англійською мовами: мовою статті – не менш 500 знаків; англійською чи українською (якщо стаття написана не цими мовами) – не менше 1800 знаків, включаючи ключові слова. 10. Ключові слова українською, російською та англійською мовами (5–7 слів або словосполучень).
КОМП'ЮТЕРНИЙ НАБІР	Загальний обсяг статі не повинен перевищувати 15 сторінок машинописного тексту. Стаття подається у форматі MS Word 97-2003 (*.doc) або (*.rtf); поля по 20 мм; шрифт – Times New Roman; кегель – 14; інтервал – 1,5; відступ – 1,25.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Бібліографічний опис списку використаних джерел оформляється за правилами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». References - транслітерований список цих же джерел, оформляється в стилі APA (American Psychological Association Style). Транслітерацію слід здійснювати відповідно до правил, прописаних у Постанові КМУ від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею».
ТАБЛИЦІ, СХЕМИ, МАЛЮНКИ	1. Таблиці, схеми, малюнки повинні мати посилання за текстом, бути пронумеровані, мати заголовки (назву, підпис) та посилання на джерело. 2. Ілюстративний матеріал має бути компактным та мати чітке зображення; написи на ілюстраціях і підписи до них мають бути подані мовою статті. 3. Формули подають за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation. Формули повинні бути пронумеровані.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АВТОРА	Відповідальність за зміст статті несе автор. 1. Автор зобов'язаний ретельно вчитати рукопис і підписати його на останній сторінці. Редакційна колегія може скорочувати й редагувати матеріал за погодженням з автором. 2. Автор підтверджує, що матеріал статті є виключно власним оригінальним дослідженням, оформлений із дотриманням правил цитування та посилань. 3. Автор підтверджує, що в матеріалах статті не містяться відомості, заборонені до опублікування. 4. Автор підтверджує, що надані до друку матеріали раніше не публікувались в інших виданнях та містять достовірну інформацію.
РОЗМІЩЕННЯ МАТЕРІАЛІВ	Повнотекстові версії номерів журналу представлені: – на сайті УДФСУ за адресою: www.nusta.edu.ua; – на сайті Наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» за адресою: http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/index; – на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України за адресою: www.irbis-nbuv.gov.ua

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ
ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
(УДФСУ)

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

**СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК
ОПОДАТКУВАННЯ
ВИПУСК 7 2021**

Журнал внесено до Переліку наукових
фахових видань України в галузі економічних наук
(категорія «Б»)
Наказом МОН України від 15.10.2019 р. № 1301

*Засновник, видавець
та виготовлювач*

*Університет державної фіскальної
служби України*

Заснований у 2017 р.,
є правонаступником Наукового вісника
Національного університету державної
податкової служби України
(економіка, право)

Адреса редакції та видавця:

Україна, 08201, м. Ірпінь,
вул. Університетська, 31,
Університет ДФС України
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Рекомендовано до друку

**Вченою радою
Університету ДФС України
(протокол № 5 від 26.04.2021)**

**Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого засобу
масової інформації**

(Серія KB №22277-12177P від 02.08.2016)

*У разі передруку матеріалів
посилання на журнал
«Економічний вісник.
Серія: фінанси, облік,
оподаткування»
обов'язкове*

**Виходить у міру накопичення
матеріалу**

© Університет ДФС України, 2021

Рецензування статей
здійснено членами
редакційної колегії

Відповідальний
за випуск
Дружинська Н. С., к.е.н.

Над випуском працювали:
Редактор, коректор
Грабарчук М., М.Чорна А.І.
Технічне редагування та
комп'ютерне верстання
Лисенко О. В.
Дизайн
Маншилін М. Ю.

Підп. до друку 28.05.2021.

Формат 75 × 108/16.
Ум.-друк. арк. 9,2.
Обл.-вид. арк. 9,8.
Тираж 300 пр. Зам. № 982

Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної
служби України
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08201

Свідоцтво
про внесення суб'єкта
видавничої справи
до Державного реєстру
видавців,
виготовлювачів
і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК № 5104
від 20.05.2016

Університет державної фіскальної служби України запро-
шує здобувачів наукового ступеня доктора/кандидата наук
до таких спеціалізованих вчених рад:

1. Наказом МОН України від 28.12.2019 № 1643 (зі змінами та доповненнями від 05.04.2021 № 420) «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 16 грудня 2019 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) економічних наук за спеціальностями 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» та 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит».

Голова ради:
Шевчук Олег Анатолійович,
д.е.н., професор, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.
Заступник голови:
Береславська Олена Іванівна,
д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.
Учений секретар:
Онишко Світлана Василівна,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.

2. Наказом МОН від 16 липня 2018 року № 775 «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 05 липня 2018 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Голова ради:
Білоус Віктор Тарасович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Заступник голови:
Касьяненко Любов Михайлівна,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Учений секретар:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.

3. Наказом МОН від 24 травня 2018 року № 527 «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 16 травня 2018 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.03 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальностями 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» та 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність».

Голова ради:
Топчій Василь Васильович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, директор навчально-наукового інституту права, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.
Заступник голови:
Дідківська Галина Василівна, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.08.
Учений секретар:
Грицюк Ігор Васильович,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.

АСПІРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України відповідно до ліцензії, в межах ліцензованого обсягу оголошує прийом до аспірантури (ад'юнктури) для здобуття ступеня доктора філософії за очною та заочною формами навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	071 Облік і оподаткування
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право
28 Публічне управління та адміністрування	281 Публічне управління та адміністрування

До аспірантури (ад'юнктури) Університету приймаються громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які проживають на території України на законних підставах, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та виявили бажання здобути ступінь доктора філософії.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету здійснюється на конкурсній основі незалежно від джерел фінансування навчання. Не допускається вступ поза конкурсом для здобуття ступеня доктора філософії.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) Університету здійснюється за очною (денною) формою навчання за рахунок коштів державного бюджету або за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

За заочною формою навчання підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється виключно за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

Термін навчання в аспірантурі не перевищує чотирьох років.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету проводиться за конкурсом у такі терміни:

- подання заяв про допуск до участі у конкурсі – з 2 серпня до 16 серпня 2021 року;
- вступні випробування – з 25 серпня до 6 вересня 2021 року;
- конкурсне зарахування – до 15 вересня 2021;
- початок навчання – з 1 жовтня 2021 року.

ДОКТОРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України оголошує прийом до докторантури для здобуття ступеня доктора наук за очною (денною) формою навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право

Прийом до докторантури Університету здійснюється з урахуванням наукових досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

До докторантури Університету приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук), наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема, публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

Нормативний строк підготовки доктора наук у докторантурі два роки.

Строк прийому заяв і документів – з 10 травня до 31 травня 2021 року.

Термін зарахування – до 1 жовтня 2021 року.

Початок підготовки в докторантурі – з 1 жовтня 2021 року.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 7

Засновник, видавець: *Університет державної фіскальної служби України*
Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету
державної податкової служби України (економіка, право)

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

Свідомо про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB 22277-12177 Р від 02.08.2016

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної
служби України (протокол № 5 від 26.04.2021)

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б)
в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: О. А. Шевчук, д.е.н., професор (головн. ред.); Н. П. Мацелюх, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); С. В. Онишко, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); Н. С. Дружинська, к.е.н. (відп. секр.); О. В. Алейнікова, д.н. держ. упр., професор; В. Л. Андрущенко, д.е.н., професор; Я. В. Белінська, д.е.н., професор; О. І. Береславська, д.е.н., професор; І. М. Боярко, д.е.н., професор; В. В. Гурочкіна, д.е.н., доцент; Н. Г. Діоденко, д.н. держ. упр., професор; К. В. Дубич, д.н. держ. упр., професор; С. А. Дяченко, д.н. держ. упр.; В. Д. Залізко, д.е.н., професор; В. Ю. Ільїн, д.е.н., професор; Л. М. Карпенко, д.е.н., професор; С. Г. Карташов, д.н. держ. упр., доцент; Ю. М. Коваленко, д.е.н., професор; А. В. Кожина, к.н. держ. упр., доцент; Т. А. Коляда, к.е.н., с.н.с., доцент; В. М. Кравський, д.е.н., професор; А. В. Лісовий, д.е.н., професор; В. В. Мартиненко, д.е.н., доцент; В. М. Мельник, д.е.н., професор; А. А. Олешко, д.е.н., професор; В. О. Осмятченко, д.е.н., професор; Ю. В. Пасічник, д.е.н., професор; П. В. Пашко, д.е.н., професор; С. В. Петруха, к.е.н., доцент; В. В. Пилипів, д.е.н., професор; С. П. Ріппа, д.е.н., професор; Н. В. Стежко, д.е.н., професор; О. О. Сунцова, д.е.н., професор; Н. В. Ткаченко, д.е.н., професор; Н. М. Ткачова, д.н. держ. упр., професор; К. І. Швабій, д.е.н., професор; Аміт Кумар, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент; Аннелена Лобб, доктор філософії, доцент; Варадарадж Аравамудхан, доктор філософії, MBA, MPhil, професор; Гечібая Бадрі, д.е.н., професор; Гозора Владімір, доктор філософії, габілітований доктор, професор, MBA; Горал Юстина, доктор філософії, доцент; Джівігол-Барош М., доктор філософії, доцент; Рафаель Ірізаррі, доктор наук, професор; Іскандар Муда, доктор філософії, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; Мискевич Радослав, доктор філософії, доцент; Махд Зайні Абд Карим, доктор філософії, професор; Новак Даріуш, габілітований доктор, професор; Сафван Аль Салім, доктор філософії, професор; Сипко Юрай, доктор філософії, професор, MBA; Натела Циклашвілі, д.е.н., професор.

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : О. А. Шевчук (головн. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. – Випуск 7. – 220 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:

вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08205, Україна
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomiczny Visnyk. Seria: Finansy, Oblik, Opodatkovannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ

Научный специализированный журнал

Выпуск 7

Редакционная коллегия: О. А. Шевчук, д.э.н., профессор (главн. ред.); Н. П. Мацелюх, д.э.н., профессор (зам. главн. ред.); С. В. Онышко, д.э.н., профессор (зам. главн. ред.); Н. С. Дружинская, к.э.н. (отв. секр.); Е. В. Алеиникова, д.н. по гос. управл., профессор; В. Л. Андрущенко, д.э.н., профессор; Я. В. Белинская, д.э.н., профессор; Е. И. Береславская, д.э.н., профессор; И. Н. Боярко, д.э.н., профессор; В. В. Гурочкина, д.э.н., доцент; Н. Г. Диденко, д.н. по гос. управл., профессор; К. В. Дубич, д.н. по гос. управл., профессор; С. А. Дяченко, д.н. по гос. управл.; В. Д. Зализко, д.э.н., профессор; В. Ю. Ильин, д.э.н., профессор; Л. Н. Карпенко, д.э.н., профессор; Е. Г. Карташов, д.н. по гос. управл., доцент; Ю. М. Коваленко, д.э.н., профессор; А. В. Кожина, к.н. по гос. управл., доцент; Т. А. Коляда, к.э.н., с.н.с., доцент; В. Н. Краевский, д.э.н., профессор; А. В. Лисовый, д.э.н., профессор; В. В. Мартыненко, д.э.н., доцент; В. Н. Мельник, д.э.н., профессор; А. А. Олешко, д.э.н., профессор; В. А. Осматченко, д.э.н., профессор; Ю. В. Пасичник, д.э.н., профессор; П. В. Пашко, д.э.н., профессор; С. В. Петруха, к.э.н., доцент; В. В. Пылытив, д.э.н., профессор; С. П. Риппа, д.э.н., профессор; Н. В. Стежко, д.э.н., профессор; А. А. Суцкова, д.э.н., профессор; Н. В. Ткаченко, д.э.н., профессор; Н. Н. Ткачева, д.н. по гос. управл., профессор; К. И. Швабий, д.э.н., профессор; Амит Кумар, доктор философии, MBA, M. Com, доцент; Аннелена Лобб, доктор философии, доцент; Варадарадж Аравамудхан, доктор философии, MBA, MPHIL, профессор; Гечібая Бадрі, д.э.н., профессор; Гозора Владимир, доктор философии, хабилитированный доктор, профессор, MBA; Горал Юстина, доктор философии, доцент; Джигисон-Барон М., доктор философии, доцент; Рафаэль Иризарри, доктор наук, профессор; Искандар Мудра, доктор философии, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; Мискевич Радослав, доктор философии, доцент; Моход Залини Абд Карим, доктор философии, профессор; Новак Дариуш, хабилитированный доктор, профессор; Сафван Аль Салим, доктор философии, профессор; Ситко Юрай, доктор философии, профессор, MBA; Натела Циклавишвили, д.э.н., профессор.

Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение :
научный специализированный журнал / редкол. : О. А. Шевчук (главн. ред.)
и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины,
2021. – Выпуск 7. – 220 с.

Издание вмещает научные статьи, посвященные актуальным проблемам экономики.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований по вопросам теории и практики финансов, бухгалтерского учета, налогообложения и других направлений экономической науки.

Для научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется научными исследованиями в сфере экономики.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

Научным статьям, опубликованным в журнале, присваивается индекс DOI (Digital Object Identifier) – идентификатор цифрового объекта.

Журнал размещен в профильных международных наукометрических базах данных, репозиториях и поисковых системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышения рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. Сейчас редколлегия проводит работу по вхождению журнала в Scopus и Web of Science.

Адрес редакции:

ул. Университетская, 31
г. Ирпень, Киевская обл., 08205, Украина
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Во время ссылки на материалы научного журнала «Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение» нужно использовать транслитерируемое название «Ekonomicnyi Visnyk. Seria: Finansy, Oblik, Opodatkuвання» или «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

ECONOMIC HERALD

SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION

The Scientific Professional Journal

Issue 7

*Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientific journal was founded in 2017. The journal is the successor of the journal Scientific Bulletin
of the National University of State Tax Service of Ukraine (Economics, Law)*

Continued edition (released with the accumulation of material)

Language of publication: Ukrainian, Russian, English

The certificate of state registration of the print mass media: KB 22277-12177 P, 02.08.2016

*Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of University of the SFS of Ukraine
(Protocol № 5, 26.04.2021)*

*The journal is licensed as academic, professional journal (category B) in all economic sciences
(Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine; № 1301, issued 15.10.2019)*

Editorial Board: Oleg Shevchuk, Doctor of Economics, Professor (Editor-in-chief); Svitlana Onyshko, Doctor of Economics, Professor (deputy Ed.); Nataliia Matseliukh, Doctor of Economics, Professor (deputy Ed.); Nataliia Druzhynska, Ph.D. in Economics (resp. secr.); Olena Aleinikova, Doctor of Science in Public Administration, Professor; Volodymyr Andruschchenko, Doctor of Economics, Professor; Yanina Belinska, Doctor of Economics, Professor; Olena Bereslavska, Doctor of Economics, Professor; Iryna Boiarko, Doctor of Economics, Associate Professor; Viktoriya Hurochkina, Doctor of Economics, Associate Professor; Nina Didenko, Doctor of Science in Public Administration, Professor; Klavdia Dubych, Doctor of Science in Public Administration, Professor; Svitlana Diachenko, Doctor of Science in Public Administration; Vasily Zalizko, Doctor of Economics, Professor; Valerij Ilin, Doctor of Economics, Professor; Lidia Karpenko, Doctor of Economics, Professor; Evgen Kartashov, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor; Yuliia Kovalenko, Doctor of Economics, Professor; Alla Kozhyna, Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor; Tetiana Koliada, Ph.D. in Economics, Associate Professor; Volodymyr Kraevsky, Doctor of Economics, Professor; Andrii Lisovy, Doctor of Economics, Professor; Valentyna Martynenko, Doctor of Economics, Associate professor; Viktor Melnyk, Doctor of Economics, Professor; Anna Oleshko, Doctor of Economics, Professor; Volodymyr Osmiatchenko, Doctor of Economics, Professor; Yurii Pasichnyk, Doctor of Economics, Professor; Pavlo Pashko, Doctor of Economics, Professor; Serhiy Petrukha, Ph.D. in Economics, Associate Professor; Vitalii Pylypiv, Doctor of Economics, Professor; Serhii Rippa, Doctor of Economics, Professor; Nadiia Stezhko, Doctor of Economics, Professor; Olesia Suntsova, Doctor of Economics, Professor; Nataliia Tkachenko, Doctor of Economics, Professor; Nataliia Tkachova, Doctor of Science in Public Administration, Professor; Kostiantyn Shvabii, Doctor of Economics, Professor; Amit Kumar, Ph.D., MBA (Finance), M.Com, Assistant Professor; Annelena Lobb, Ph.D, Associate Professor; Badri Gecchbaia, Doctor of Economic, Professor; Varadaraj Aravamudhan, Ph.D, MBA, MPHIL, Professor; Gozora Vladimir, Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. Ph.D., MBA; Góral Justyna, PhD, Assistant Professor; Dżwigół-Barosz Mariola, Ph.D., Associate Professor; Rafael Irizarry, DrC, Professor of statistics; Iskandar Muda, Ph.D, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; Miśkiewicz Radosław, Ph.D., Associate Professor; Mohd Zaini Abd Karim, PhD, Professor; Nowak Dariusz, Dr hab., Professor UEP; Safwan Al Salameh, PhD, Professor; Sipko Juraj, Prof. Ing., Ph.D., MBA; Tsiklashvili Natela, Doctor of Economics, Professor.

Economic herald. Series: finance, accounting, taxation : the Scientific Professional Journal / Editorial Board : O. A. Shevchuk (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2021. – Issue 7. – 220 p.

The publication contains scientific articles, devoted to actual problems of the economy.

The scientific journal was founded to publish the results of scientific research on the theory and practice of finance, accounting, taxation and other areas of economic science.

For researchers, lecturers, graduate students, students and everyone interested in research in the field of economics.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The journal is published in international scientometric databases, repositories and search engines: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Vernadsky National Library of Ukraine.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in international electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:

31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08205
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

During the reference to the materials of the scientific journal «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation» you need to use the transliterated title «Ekonomichnyi Visnyk. Serii: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia».

© University of the State Fiscal Service
of Ukraine, 2021

ЗМІСТ

<u>Вергелюк Ю. Ю.</u> Гендерно-орієнтоване бюджетування як складова у забезпеченні якості життя населення.....	11
<u>Дяченко С. А.</u> Розвиток міжбюджетних відносин у контексті формування моделі фінансової децентралізації в Україні.....	20
<u>Жеков І. І., Халецький А. В.</u> Проблеми кадрового забезпечення медичної сфери в умовах реформування системи охорони здоров'я в Україні.....	30
<u>Калач Г. М., Онищук Н. В.</u> Особливості логістичних процесів підприємств електронної комерції.....	42
<u>Красевський В. М., Параниця Н. В., Петруха С. В.</u> Методичні підходи до аналізу макроекономічних показників зовнішньої торгівлі України.....	52
<u>Кругляк В. В., Курілов Є. А.</u> Основні положення моніторингу контрольованих операцій як складової податкового контролю за дотриманням правил трансфертного ціноутворення в Україні.....	61
<u>Лазебник Л. Л., Соколова О. М.</u> Інноваційні кластери як об'єкт державної структурної політики України.....	74
<u>Лісова Р. М.</u> Індустрія 4.0 та цифрова готовність українських промислових підприємств.....	86
<u>Макурін А. А.</u> Бухгалтерський облік зносу обладнання для майнінгу.....	97
<u>Михальченко І. Г.</u> Економічні ефекти прямого іноземного інвестування на ринки приймаючих країн.....	108
<u>Піхонька М. Р.</u> Бюро економічної безпеки як новітній суб'єкт державного фінансового контролю.....	117
<u>Пузько С. Г.</u> Інноваційні технології валідації ідей до виведення продукту на ринок.....	126
<u>Сокур М. Б.</u> Особливості та ключові ризики життєвого циклу екоінновацій у стартап проектах.....	140
<u>Станков Г.</u> Участь громадян у державному управлінні: безперечні переваги та неминучі ризики.....	152
<u>Сунцова О. О.</u> Фінансові технології як складова цифрової економіки: тенденції в реаліях пандемії COVID-19.....	161
<u>Тимоць М. В.</u> Оцінка структури доходів Державного бюджету України.....	176
<u>Халецька А. А., Кравченко В. І.</u> Окремі проблеми створення міцного іміджу закладу охорони здоров'я в сучасній концепції публічного врядування.....	184
<u>Швабій К. І., Новицька Н. В., Хлєбнікова І. І.</u> Структура та характерні риси нелегального ринку сигарет в Україні в контексті впливу акцизного навантаження на тютюнові вироби.....	196
<u>Шевченко Л. В.</u> Нова публічна дипломатія в контексті публічного управління.....	209

СОДЕРЖАНИЕ

<u>Вергелок Ю. Ю.</u> Гендерно-ориентированное бюджетирование как составляющая в обеспечении качества жизни населения.....	11
<u>Дяченко С. А.</u> Развитие межбюджетных отношений в контексте формирования модели финансовой децентрализации в Украине.....	20
<u>Жеков И. И., Халецкий А. В.</u> Проблемы кадрового обеспечения медицинской сферы в условиях реформирования системы здравоохранения в Украине.....	30
<u>Калач А. Н., Онищук Н. В.</u> Особенности логистических процессов компаний электронной коммерции.....	42
<u>Краевский В. Н., Параниця Н. В., Петруха С. В.</u> Методические подходы к анализу макроэкономических показателей внешней торговли Украины.....	52
<u>Кругляк В. В., Курилов Е. А.</u> Основные положения мониторинга контролируемых операций как составляющей налогового контроля за соблюдением правил трансфертного ценообразования в Украине.....	61
<u>Лазебник Л. Л., Соколова О. Н.</u> Инновационные кластеры как объект государственной структурной политики Украины.....	74
<u>Лисова Р. М.</u> Индустрия 4.0 и цифровая готовность украинских промышленных предприятий.....	86
<u>Макурин А. А.</u> Бухгалтерский учет износа оборудования для майнинга.....	97
<u>Михальченко И. Г.</u> Экономические эффекты прямых иностранных инвестиций на рынках принимающих стран.....	108
<u>Пихоцкая М. Р.</u> Бюро экономической безопасности как новейший субъект государственного финансового контроля.....	117
<u>Пузько С. Г.</u> Инновационные технологии валидации идеи к выводу продукта на рынок.....	126
<u>Сокур М. Б.</u> Особенности и ключевые риски жизненного цикла экойнноваций в стартап проекты.....	140
<u>Станков Г.</u> Участие граждан в государственном управлении: беспорные преимущества и неизбежные риски.....	152
<u>Сунцова О. А.</u> Финансовые технологии как составляющая цифровой экономики: тенденции в реалиях пандемии COVID-19.....	161
<u>Тымоць М. В.</u> Оценка структуры доходов Государственного бюджета Украины.....	176
<u>Халецкая А. А., Кравченко В. И.</u> Отдельные проблемы создания имиджа учреждения здравоохранения в современной концепции публичного управления.....	184
<u>Швабий К. И., Новицкая Н. В., Хлебникова И. И.</u> Структура и характерные особенности нелегального рынка сигарет в Украине в контексте влияния акцизной нагрузки на табачные изделия.....	196
<u>Шевченко Л. В.</u> Новая публичная дипломатии в контексте публичного управления.....	209

CONTENTS

<u>Verhelyuk Yu. Yu.</u> Gender-Oriented Budgeting as a Component in Ensuring the Quality of Population Life.....	11
<u>Diachenko S. A.</u> Interbudgetary Relations Development in the Context of Formation of Financial Decentralization Model in Ukraine.....	20
<u>Zhekov I. I., Khaletskyy A. V.</u> Problems of Staffing the Medical Sphere in the Context of Reforming the Healthcare System in Ukraine.....	30
<u>Kalach H. M., Onyshchuk N. V.</u> Features of Logistic Processes of E-Commerce Enterprises.....	42
<u>Kraevsky V. M., Paranytsia N. V., Petrukha S. V.</u> Methodical Approaches to the Analysis of Macroeconomic Indicators of Ukraine's Foreign Trade.....	52
<u>Krugliak V. V., Kurilov Ye. A.</u> Main Provisions of Controlled Operations Monitoring as an Integral Part of Tax Control for Compliance with Transfer Pricing Rules.....	61
<u>Lazebnyk L. L., Sokolova O. M.</u> Innovative Clusters as an Object of the State Structural Policy of Ukraine.....	74
<u>Lisova R. M.</u> Industry 4.0 and Digital Readiness of Ukrainian Industrial Enterprises.....	86
<u>Makurin A. A.</u> Accounting of Equipment Wear for Mining.....	97
<u>Mykhalchenko I. G.</u> Economic Effects of Foreign Direct Investment in Host-Country Markets.....	108
<u>Pikhotska M. R.</u> Bureau of Economic Security as the Newest Subject of State Financial Control.....	117
<u>Puzko S. G.</u> Innovative Technologies of Validation of the Idea of Bringing the Product to the Market.....	126
<u>Sokur M. B.</u> Features and Key Risks of Eco-Innovation Life Cycle in Startup Projects.....	140
<u>Stankov G.</u> Citizen Participation in Public Governance: Incontestable Advantages and Inevitable Risks.....	152
<u>Suntsova O. O.</u> Financial Technologies as a Component of the Digital Economy: Trends in the Realities of COVID-19 Pandemic.....	161
<u>Tymots M. V.</u> Structure Analysis of Ukraine's State Budget Revenue.....	176
<u>Kravchenko V. I.</u> Some Problems of Creating the Image of a Healthcare Institution in the Modern Concept of Public Governance.....	184
<u>Shvabii K. I., Novytska N. V., Khliebnikova I. I.</u> Structure and Characteristics of the Illegal Tobacco Market in Ukraine in the Context of the Influence of Excise Duty Burden on Tobacco Products.....	196
<u>Shevchenko L. V.</u> New Public Diplomacy in Context of Public Administration.....	209

УДК 330.341.1:338.2](477)**JEL O15, O33, L51****DOI 10.33244/2617-5932.7.2021.74-85****Л. Л. Лазебник,**

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України,
м. Ірпінь, Україна
e-mail: ll1808816@gmail.com*

ORCID ID 0000-0003-2234-4093;**О. М. Соколова,**

*к.е.н., доцент,
здобувач ступеня доктора наук,
Університет державної фіскальної
служби України,
м. Ірпінь, Україна
e-mail: olges@ukr.net;*

ORCID ID 0000-0002-7061-3692

ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні наукові підходи до визначення сутності інноваційного кластера, з'ясовано основні сутнісні характеристики. Доведено, що інноваційні кластери мають внутрішні властивості, які зумовлюють синергетичний ефект інноваційності на мікро-, мезо- і макроекономічному рівнях. Обґрунтовано, що інноваційні кластери спроможні запустити інноваційний передавальний механізм трансляції змін у масштабні структурні зрушення у національній економіці. Проаналізовано та акцентовано увагу на низькій інноваційній активності промислових підприємств України, що не сприяє формуванню прогресивних тенденцій інноваційно-структурної модернізації економіки.

Ключові слова: державна структурна політика, інноваційний розвиток, інноваційні кластери, синергетичний ефект, структурне оновлення економіки.

Л. Л. Лазебник, О. Н. Соколова. Инновационные кластеры как объект государственной структурной политики Украины

В статье рассмотрены основные научные подходы к определению сущности инновационного кластера, определены основные сущностные характеристики. Доказано, что инновационные кластеры имеют внутренние свойства, которые обуславливают синергетический эффект инновационности на микро-, мезо- и макроэкономическом уровнях. Обосновано, что инновационные кластеры способны запустить инновационный передаточный механизм трансляции изменений в масштабные структурные сдвиги

в национальной экономике. Проанализировано и акцентировано внимание на низкой инновационной активности промышленных предприятий Украины, что не способствует формированию прогрессивных тенденций инновационно-структурной модернизации экономики.

Ключевые слова: *государственная структурная политика, инновационное развитие, инновационные кластеры, синергетический эффект, структурное обновление экономики.*

Метою статті є визначення та обґрунтування значимості інноваційних кластерів як визначальної ланки механізму структурної модернізації економіки України.

Постановка проблеми. В умовах посилення міжнародної конкуренції найважливішими факторами досягнення та утримання переваг над конкурентами стають не тільки інновації, наука та освіта, а й взаємозв'язки між підприємствами, що забезпечує умови зі створення мережових структур – кластерів. Кластерні об'єднання сприяють поглибленню виробничо-технологічних зв'язків, поширенню інновацій, підвищенню техніко-технологічного рівня виробництва. Інноваційні кластери вирішують завдання структурної модернізації національної економіки на основі розвитку високотехнологічних виробництв V–VI технологічних укладів. Саме тому кластерні об'єднання вважаються одним із ефективних засобів забезпечення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості національної економіки, а інноваційні кластери стають об'єктом пильної уваги при розробленні державної структурної політики та регулюванні національних інноваційних програм. Належне позиціонування України у світовому просторі перебуває у прямій залежності від спроможності її економіки здійснити інноваційно-технологічний прорив. У вирішенні цього надскладного завдання чільне місце належить інноваційним кластерам, органічного їх вмонтування у систему структурного оновлення української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи кластерного розвитку економіки закладено у працях А. Маршалла та Й. Шумпетера. А. Маршалл запропонував концепцію створення «індустріального району», а Й. Шумпетер сформулював перші уявлення про кластерні об'єднання. Основоположником сучасної кластерної парадигми є М. Портер, який окреслив роль кластерів у забезпеченні конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і економіки країни. Розкриття потенціалу інноваційних кластерів у сучасних економічних системах досліджували такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: А. Амдуш, І. Бортагарей, М. Дельгадо, К. Кетелс, Дж. Сенетт, Дж. Сіммі, З. Варналій, О. Гармашова, А. Олійник, В. Прушківський, В. Шовкалюк, З. Янченко та ін. Процес мережевої кластеризації інновацій як ефективної управлінської технології підвищення конкурентоспроможності економіки як окремого регіону, так і держави в цілому обґрунтовано у дослідженнях В. Бодрова, В. Гейця, М. Кизима, Н. Краус, С. Соколенка, Л. Федулової та ін. Незважаючи на вагомий науковий внесок науковців з цієї тематики, подальшого дослідження потребують питання розвитку інноваційно-кластерних об'єднань для формування інноваційної моделі структури національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття кластера у західній літературі було введено в економічну науку М. Портером, який розкрив феномен кластерів, висунувши теорію національної, державної та місцевої конкурентоспроможності в контексті світової економіки, обґрунтувавши історичні передумови теорії кластерів. Вчений характеризував кластер як «сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних

з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств із стандартизації, торговельних об'єднань) у певних областях, що конкурують, але разом із тим ведуть спільну роботу [9, с. 251]. Процес кластеризації М. Портер розглядав як міжорганізаційну мережу, тобто налагоджену систему функціонування підприємств за принципом агрегації міжгалузевої дифузії та дифузії знань.

Кластери дозволяють об'єднати у їх межах фінансові, наукові та інші ресурси, забезпечуючи необхідні конкурентні переваги. Ця форма економічних утворень має внутрішні властивості, які зумовлюють синергетичний ефект інноваційності на мікро-, мезо- і макроекономічному рівнях. Інноваційність означає здатність генерувати інновації та підтримувати інноваційний тип розширеного відтворення. Оскільки кластерні структури є носіями інноваційного характеру розвитку не тільки територій свого базування, а й соціально-економічного розвитку країни, то процес кластеризації розглядається як ефективний механізм структурної модернізації економіки.

У структурному плані інноваційний кластер є найбільш ефективною формою досягнення високого рівня конкурентоспроможності, оскільки сприяє зниженню сукупних витрат на дослідження і розробку нововведень з подальшою їх комерціалізацією за рахунок високої виробничо-технологічної ефективності. Вони формуються у тих галузях, де здійснюється прорив у науці, техніці та технології виробництва з подальшим виходом на нові ринки. Позитивною стороною інноваційних кластерів є усунення бар'єрів на шляху комерціалізації інновацій і низький рівень транзакційних витрат, оскільки більшість його учасників не конкурують безпосередньо між собою, а обслуговують різні сегменти певної галузі.

Для держави діяльність інноваційних кластерів визначає місце країни в міжнародному поділі праці та можливість рівноправного економічного співробітництва з розвиненими країнами світу. Вони виникають у результаті сполучення двох чинників – зростання автономних інвестицій та розвитку просторового аспекту ринкових сил. При синхронному зростанні автономних інвестицій інноваційні кластери спроможні запустити передавальний механізм трансляції змін у масштабні структурні зрушення у національній економіці. Саме тому інноваційні кластери все активніше стають об'єктом державної структурної політики.

Термін «інноваційний кластер» набув широкого поширення після появи проєкту розвитку регіональних кластерів у США «Clusters of Innovation». У широкому розумінні, як зазначає В.Г. Прушківський, «будь-який кластер можна назвати інноваційним, тобто нововведення можуть виникнути від удосконалення методів, якими учасники кластера організують власну діяльність, розвивають, виробляють та розподіляють / продукцію» [10, с. 29].

Професор Крістіан Кетелс, Гарвардська школа бізнесу і Стокгольмська школа економіки, трактує інноваційний кластер як «групу незалежних підприємств – інноваційних стартапів, малих, середніх та великих підприємств, а також науково-дослідних організацій, які діють у певній галузі та у певному регіоні і покликані стимулювати інноваційну діяльність шляхом інтенсивної взаємодії, спільного використання потужностей і обміну знаннями та компетенціями, забезпечення внеску у трансфер технологій, створення мереж і поширення інформації між суб'єктами кластера» [17]. Трактуючи поняття «інноваційний кластер» у сучасній економічній літературі подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Трактування сутності поняття «інноваційний кластер»

Автор	Визначення
Амдуш А. [16, с. 8]	Сукупність різних організацій та інститутів, які визначені відповідною географічною локалізацією і мають місце в змінних просторових масштабах та в особливих інституційних умовах. Вони взаємодіють формально і/ або неформально через міжорганізаційні і/або міжособистісні постійні чи менш постійні взаємозв'язки і мережі та співпрацюють для досягнення різних видів інновацій у певній галузі, тобто у сфері, визначеній конкретними знаннями, компетенціями і технологіями
Бортагарей І., Тіффін С. [14, с. 7]	Організаційна структура, учасники якої створюють нові продукти та підприємства шляхом спільного промислового виробництва всередині обмежених географічних областей і базуються на концентрації знань, інтерактивному навчанні та спільних соціальних цінностях
Дельгадо М., Портер М., Штерн С. [15]	Складні динамічні системи мережевого типу, де юридично самостійні партнери розвивають відносини інтерактивної кооперації
Сіммі Дж., Сеннет Дж. [18, с. 52]	Велика кількість взаємопов'язаних промислових і/або сервісних компаній, які мають високий рівень співробітництва, як правило, через ланцюги поставок і які функціонують в однакових ринкових умовах
Білік В. В. [1, с. 63]	Сукупність взаємопов'язаних інноваційним процесом підприємств, наукових організацій, державних установ, науково-дослідних центрів, споживчих товариств, які здійснюють перманентний процес створення, впровадження і поширення інновацій у різних сферах на основі систематичного розвитку своєї інноваційної діяльності та інтеграційної взаємодії, здатних принести економіці регіону позитивний синергетичний ефект
Варналій З. С., Гармашова О. П. [2, с. 330]	Неформальне об'єднання різних організацій (науково-дослідних центрів, вищих навчальних закладів, промислових компаній, органів державного управління тощо) у строго орієнтовану систему поширення нових знань, технологій і інновацій
Кизим М. О. [4, с. 190]	Мережа насамперед науково-технічних і промислових підприємств та організацій взаємопов'язаних і підтримуючих високотехнологічних галузей економіки, яка концентровано розташована на певній території (країна, регіон) і має своєю метою впровадження інноваційних розробок та підвищення конкурентоспроможності за рахунок конкурентокооперативної взаємодії
Смолич Д. В. [11]	Взаємодія та активна співпраця підприємств, організацій, установ (державного і приватного секторів), органів влади та місцевого самоврядування, освітньо-навчальних та наукових закладів націлена на створення інновацій у регіоні, що істотно поліпшують як структуру та якість виробництва, так і соціальну сферу загалом за допомогою креативного мислення та економіки знань
Югас Е. Ф. [12, с. 86]	Більш конкурентний кластерний тип порівняно з іншими, тому що забезпечують не тільки створення інновацій, але і їх впровадження, що дає додаткові фінансові вигоди
Янченко З. Б. [13, с. 63].	Структура зі значимою (порівняно з галузевими та національними показниками) часткою інноваційної продукції, а також із сформованою інноваційною інфраструктурою, що включає взаємодію між собою стейкхолдерів регіональної інноваційної системи (освітні та наукові установи, центри досліджень і розробок, центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технопарки, громадські організації, фінансові інститути, центри кластерного розвитку тощо)

Джерело: систематизовано авторами за [1–2, 4, 11–16, 18].

Як видно з табл. 1, у сучасній економічній літературі зустрічається значна кількість різноманітних підходів до визначення сутності поняття «інноваційний кластер», кожне з яких підкреслює особливу рису його функціонування. Так, А. Амдуш, французький дослідник, акцентує увагу на міжорганізаційних та міжособистісних, постійних чи менш постійних взаємозв'язках між учасниками інноваційного кластера, що сприяють

досягненню різних видів інновацій у певній галузі. Дж. Сіммі та Дж. Сеннет, англійські науковці, звертають увагу на високий рівень співробітництва через ланцюги поставок. Вчені І. Бортагарей (Уругвай) та С. Тіффін (США) виділяють таку особливу рису інноваційного кластера, як спільні соціальні цінності. М. Дельгадо, М. Портер, С. Штерн визначають інноваційні кластери як складні динамічні системи мережевого типу. М. О. Кизим, український дослідник, так само підкреслює мережеву природу інноваційних кластерів та робить акцент на їх функціонуванні, насамперед у високотехнологічних галузях промисловості. Вчені-економісти З. С. Варналій і О. П. Гармашова звертають увагу на неформальне об'єднання в інноваційному кластері різних організацій, серед яких важливе місце відводять науково-дослідним центрам та вищим навчальним закладам. Порівняльну оцінку інноваційних кластерів з іншими типами пропонує Е. Ф. Югас, а З. Б. Янченко акцентує на сформованості інноваційної інфраструктури. Отже, різні трактування поняття «інноваційний кластер» свідчать про багатогранну природу цієї дефініції та їх ролі у залученні інвестицій, структурному оновленні економіки, активізації процесів інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості.

Аналіз визначень поняття «інноваційний кластер» дозволив з'ясувати сутнісні характеристики інноваційного кластера:

- мережева структура, яка включає «різнорідні» підприємства, згуртовані навколо ядра конкурентоспроможної економічної діяльності;
- орієнтованість на виробництво та оперативну комерціалізацію інноваційного продукту;
- безперервність інноваційного циклу: «дослідження – розробки – виробництво – використання»;
- наявність певного потенціалу розвитку: компетенції, технічні можливості, ресурси, логістичні шляхи, канали зв'язку тощо;
- створення синергетичного ефекту та нарощення конкурентних переваг як окремих учасників, так і всього кластерного утворення.

Розглянемо більш детально явище «синергетичний ефект» в інноваційному кластері. Дефініція «синергія» (від грец. Synergos – спільно діючий) означає багаторазовий ефект, отриманий в результаті конвергенції окремих сегментів або частин в єдину систему. Синергетичний ефект – це додатковий результат, отриманий від тісної злагодженої взаємодії окремих елементів системи. Ідентифікація сутнісних характеристик дозволяє стверджувати, що інноваційний кластер – це синергетична система, яка характеризується динамічністю і високим рівнем адаптивності, має внутрішню властивість і здатність до комбінування взаємодоповнюючих елементів. Отже, інноваційний кластер – це особливим чином організований простір, де досягається синергетичний ефект, оскільки участь конкуруючих підприємств стає взаємовигідною.

Синергетичний ефект інноваційного кластера можна представити як результат прояву взаємодії різних видів синергії: ефект від об'єднання та спільного використання ресурсів, ефект від спільного використання інноваційної інфраструктури, ефект від реалізації спільних інноваційних проєктів. Тобто синергетичний ефект дорівнює різниці ефекту від спільної діяльності підприємств кластера і суми ефектів самостійного функціонування учасників кластерної структури [8, с. 13]. Мультиплікативним ефектом подальшої динаміки розвитку інноваційних кластерних структур є утворення нових кластерів, тобто зростає конкурентоспроможність галузей, територій, регіонів та економіка країни в цілому.

Взаємообумовленість і взаємозв'язки між процесами кластеризації, дифузії інновацій, трансферу технологій, структурного оновлення економіки та зростання її конкурентоспроможності означає, що зазначені процеси підсилюють один одного. Наприклад, чим вищий рівень конкурентоспроможності економіки, тим більш розвинені інноваційні кластери та інноваційно-інвестиційні процеси, що дозволяє протистояти тиску глобальної конкуренції, відстоювати національні інтереси та відповідати рівню розвитку високорозвинених країн.

У результаті формування проривних і конкурентоспроможних кластерів у межах певних територій створюються стійкі інтегровані інноваційно-кластерні структури:

- формування інноваційних кластерів обумовлено експансією проривних технологій, є ендегенним фактором структурних змін;
- інноваційні кластери та дифузія інновацій формують технологічну ідентичність. Впровадження інновацій у виробничий процес провокує генезис структурних матриць кластерного типу, оскільки відбувається «стрибок» автономних інвестицій;
- технологічна ідентичність галузевої структури економіки визначає характер розвитку відтворювальних зв'язків у системі інвестування інновацій, якість інститутів їх кластеризації (табл. 2).

Таблиця 2

**Зіставлення видів економічної діяльності переробної промисловості
за рівнем технологічності європейської стандартної класифікації
(NACE rev. 2.) і КВЕД-2010 Україна**

Види економічної діяльності переробної промисловості (С)			
високотехнологічні	середньо-високотехнологічні	середньо-низькотехнологічні	низькотехнологічні
Код 21 Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	Код 20 Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	Код 19 Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	Код 10+11+12 Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів
Код 26 Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	Код 27 Виробництво електричного устаткування	Код 22 Виробництво гумових і пластмасових виробів	Код 13+14+15 Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів
Код 30.3 Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	Код 28 Виробництво машин і устаткування	Код 23 Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	Код 16+17+18 Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність
	Код 29 Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Код 24 Металургійне виробництво	Код 31+32 Виробництво меблів, іншої продукції
	Код 30 Виробництво інших транспортних засобів	Код 25 Виробництво готових металевих виробів	
	Код 32.5 Виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів	Код 33 Ремонт і монтаж машин і устаткування	

Джерело: складено авторами за [7].

Як видно з таблиці 2, класифікація видів економічної діяльності переробної промисловості за рівнем технологічності дає уявлення щодо розподілу технологій за основними елементами та пропорціями галузевої структури національної економіки. Імпульс, створюваний інноваціями, надає динамічний характер і призводить до структурної модернізації економіки. Для кожної країни її ендегенні структурні чинники унікальні для конкретних господарських систем, перебувають на різному рівні технологічного розвитку та володіють різними параметрами комерціалізації інновацій.

Формування інноваційних кластерних структур директивним шляхом недоцільно, їх створюють ринок і конкуренція. Держава створює умови для їх функціонування. Обмеженість інноваційно-кластерного розвитку економіки України зумовлена недостатньо високими темпами впровадження інновацій у господарську діяльність (табл. 3).

Таблиця 3

Впровадження інновацій на промислових підприємствах України у 2015–2019 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Питома вага промислових підприємств, що впроваджували інновації, %	15,2	16,6	14,3	15,6	15,8
Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів промисловими підприємствами, од.	1217	3489	1831	2002	2318
з них нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів, од.	458	748	611	926	857
Кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами, од.	3136	4139	2387	3843	2148
з них нових та вдосконалених видів машин, обладнання, од.	966	1305	751	920	760
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %	1,4	в/д	0,7	0,8	1,3

Джерело: складено авторами за [5].

Дані таблиці 3 свідчать, що за 2015–2019 рр. в економіці України спостерігається нестабільний інноваційний розвиток. Так, у 2016 р. частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, зросла, порівняно з базовим роком, на 1,4 в.п. і була найбільшою – 16,6 %. 2017 ця частка знизилась, а у наступні роки намітилась тенденція до зростання, проте рівня 2016 не було досягнуто (2019 р. – 15,8 %). За показниками кількості упроваджених у виробництво нових технологічних процесів та інноваційної продукції простежується аналогічна динаміка – зростання у 2016 р. (відповідно: на 2 272 і 1 003 од.), а потім зменшення з деяким погравленням у 2018 році. Жоден показник не досяг рівня 2016 року за виключенням кількості впроваджених маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів – 857 од. у 2019 р. порівняно з 748 од. у 2016 р., хоча 2018 їхня кількість становила 926 од. В цілому кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів та інноваційної продукції залишається мізерною, що свідчить про

незатребуваність більшості наукових досліджень. Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції загальним обсягом реалізованої промислової продукції є незначною і коливається у межах 1,4–0,7 % за аналізований період. На нашу думку, багато в чому нестабільна, а подекуди й негативна динаміка інноваційної активності промислових підприємств України пов'язана з уповільненим процесом кластеризації як промисловості в цілому, так і інноваційної сфери зокрема.

Формування перших промислових кластерів в Україні почалось з 1997 р. у регіоні Поділля як ініціатива знизу заради виживання деяких згасаючих галузей – будівництва і будівельних матеріалів, легкої промисловості, виробництва продуктів харчування. Початківцем кластеризації в Україні вважається Хмельницька область. За сприяння Асоціації «Поділля Перший», яка об'єднала науковців, підприємців, представників владних структур, упродовж 1998–2000 рр. у регіоні вдалося сформувати шість кластерів: швейний, будівельний, харчовий, туристичний, продовольчий і кластер зеленого сільського туризму [3, с. 30].

Після проведення у регіонах України значної кількості семінарів, організаторами яких були Міжнародна фундація сприяння ринку, Спілка економістів України, регіональні торгово-промислові палати, Асоціація «Поділля Перший» та інші громадські організації, формування інноваційних кластерів у країні активізувалося. Так, 2009 на Рівненщині було створено агропромисловий інноваційний кластер «Агроінновації»; у м. Мелітополь – інноваційно-технологічний кластер сільського машинобудування «АгроБум»; 2015 на Харківщині – інноваційно-освітній кластер «Агротехніка». Впродовж останніх років в Україні активізувалися процеси формування та розвитку інноваційних кластерів у сфері послуг, зокрема у галузі інформаційних технологій. При цьому ІТ-кластери передусім активно розвиваються в обласних центрах, де зосереджені необхідні ресурси, включаючи інфраструктуру, наукові та освітні установи, кадровий потенціал. Підтвердженням цього є ІТ-кластери, які створені у Дніпрі, Івано-Франківську, Луцьку, Львові, Одесі, Харкові та Черкасах [8, с. 14–15]. Проте відсутні точні статистичні дані щодо загальної кількості створених в Україні інноваційно-кластерних структур.

Незважаючи на тривалий період існування, кластерний рух в Україні є слабоорганізованим на національному рівні й зростає швидше стихійно. В українському законодавстві є кілька десятків законодавчих та нормативно-правових актів, в яких згадуються кластери або які пов'язані із кластерами. Проте жодного законодавчого чи нормативно-правового акта, де кластерний розвиток був би об'єктом державного регулювання, досі не прийнято. Єдиної організації – репрезентанта кластерів України немає, так само як немає і кластерних державних програм. Наприкінці 2019 в Україні було зареєстровано 30 кластерів за такими видами економічної діяльності: ІТ – 31 %, АПК – 16 %, деревообробна та меблева промисловість – 13 %, енергетика – 10 %, аерокосмічна галузь – 6 % та ін. [6]. Отже, неузгодженість на державному рівні основних підходів до утворення кластерних структур призвела до того, що регіони України самостійно з огляду на пріоритети територіального розвитку визначають складові кластерної політики та формують набір інструментів її реалізації.

Висновки. Інноваційні кластери є ендегенним фактором структурного оновлення економіки, подолання її технологічного відставання. Вони сприяють модернізації традиційних галузей, здатні диверсифікувати економіку моноспеціалізованих регіонів, виступають каталізатором розвитку нових науково-технологічних напрямів, смарт-

спеціалізацій, що значно впливає на інноваційність, стійкість, конкурентоспроможність економіки країни та її секторів. Створення інноваційно-кластерних об'єднань в Україні виключно важливо для структурної модернізації економіки, переведення її на інноваційний шлях розвитку.

Перспективою подальших досліджень є розроблення концепції інноваційно-кластерного розвитку, яка у своїй основі містить ідею визначальної ролі інноваційних кластерів у формуванні якісно нової структури національної економіки та посилення інноваційної спрямованості у розвитку всіх економічних структур, що об'єднуються на добровільних засадах у кластери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик В. В. Переваги формування інноваційних кластерів в сучасній економіці. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 1. Ч. 1. С. 61–64.
2. Варналій З. С., Гармашова О. П. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення : монографія. Київ : Знання, 2013. 387 с.
3. Захарченко В. І., Захарченко С. В. Кластерний підхід до підвищення конкурентоспроможності регіонів України. *Український географічний журнал*. 2011. № 2. С. 28–33.
4. Кизим М. О. Промислова політика та кластеризація економіки України : монографія. Харків : ВД «Інжек», 2011. 304 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність України за 2019 рік. Статистичний збірник. Офіційний сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_pauka_2019.pdf (дата звернення: 15.03.2021).
6. Національна програма кластерного розвитку до 2027. Проєкт. Офіційний сайт. URL: [http://www.cluster_development_program%20v1%20\(6\).pdf](http://www.cluster_development_program%20v1%20(6).pdf) (дата звернення: 15.03.2021).
7. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності. Офіційний сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm. (дата звернення: 15.03.2021).
8. Оніпко Т. А. Стратегічні напрями розвитку інноваційних кластерів України на основі поєднання традицій та сучасних загальносвітових тенденцій. *Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 24 берез. 2018 р.* Львів, 2018. С. 10–15.
9. Портер М. Международная конкуренция. Москва : Международные отношения, 1993. 896 с.
10. Прушківський В. Г., Бурма С. І., Колесников В. І. Наукові підходи до формування регіонального інноваційного кластеру. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 9. С. 28–32.
11. Смолич Д. В. Концептуальні засади формування інноваційних кластерів в умовах транскордонного співробітництва регіонів. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15940/1/31_206-211_Vis_725_Ekonomika.pdf (дата звернення: 15.03.2021).
12. Югас Е. Ф. Інноваційний кластер як фактор конкурентоспроможності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2010. Вип. 31. С. 84–88.
13. Янченко З. Б. Інноваційні кластери. Адаптація кращого світового досвіду до вітчизняних реалій. *Бізнес Інформ*. 2017. № 5. С. 62–66.

14. Bortagaray I., Tiffin S. Innovation clusters in Latin America. Paper presented at 4th International Conference on Technology Policy and Innovation. Brazil, Curitiba. Aug. 28–31, 2000. 40 p. URL: <http://www.ic2.utexas.edu/ictpi/mirror/curitiba2000/papers/S11P01.PDF>
15. Delgado M., Porter M. E., Stern S. Defining clusters of related industries (NBER Working Paper № 20375). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 2014. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w20375/w20375.pdf
16. Hamdouch A. Innovation clusters and networks: a critical review of the recent literature. Porto : Universidade do Porto, 2007. 30 p.
17. Ketels Ch. Clusters, Cluster Policy and Swedish Competitiveness in the Global Economy. Expert Report to Sweden's Globalisation Council (30 Number). Vasteras : Print Editra, 2009. 66 p. – URL: https://www.researchgate.net/publication/252292997_Clusters_Cluster_Policy_and_Swedish_Competitiveness_in_the_Global_Economy
18. Simmie J., Sennet J. Innovation in London metropolitan region. Innovative Clusters and Competitive Cities in the UK and Europe: working paper. Oxford : Oxford Brookes School of Planning, 1999. P. 51–74.

REFERENCES

1. Bilyk, V. V. (2016). Perevahy formuvannya innovatsiynykh klasteriv v suchasniy ekonomitsi [Advantages of formation of innovation clusters in modern economy]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, (1 (1), 61–64.
2. Varnalii, Z. S., Harmashova, O. P. (2013). Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky: problemy ta priorityty innovatsiinoho zabezpechennia [Competitiveness of the national economy: problems and priorities of innovation]. Kyiv: Znannia.
3. Zakharchenko, V. I., Zakharchenko, S. V. (2011). Klasternyi pidkhid do pidvyshchennia konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy [Cluster approach to increasing competitiveness of regions of Ukraine]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, (2), 28–33.
4. Kyzym, M. O. (2011). Promyslova polityka ta klasteryzatsiia ekonomiky Ukrainy [Industrial policy and clustering of Ukraine's economy]. Kharkiv: VD «Inzhnek».
5. Statystychnyi zbirnyk. (2020). Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy za 2019 rik [Scientific and innovative activity of Ukraine for 2019]. Ofitsiinyi sait. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_nauka_2019.pdf
6. Natsionalna prohrama klasterneho rozvytku do 2027. Proiekt. (2020). [National program of cluster development until 2027. Project]. Ofitsiinyi sait. URL: [http://www.cluster_development_program%20v1%20\(6\).pdf](http://www.cluster_development_program%20v1%20(6).pdf)
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020). Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii (tovariv, posluh) za vydamy ekonomichnoi diialnosti [Volume of industrial production (goods, services) by type of economic activity]. Ofitsiinyi sait. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm
8. Onipko, T. A. (2018). Stratehichni napriamy rozvytku innovatsiynykh klasteriv Ukrainy na osnovi poiednannia tradytsii ta suchasnykh zahalnosvitovykh tendentsii [Strategic directions of development of innovation clusters of Ukraine on the basis of a combination of traditions and modern global tendencies]. In *Pidvyshchennia rivnia vykorystannia ekonomichnoho potentsialu u napriamku rozvytku rehionalnoi ekonomiky: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 10–15). Lviv.

9. Porter, M. (1993). *Mezhdunarodnaya konkurenciya* [International competition]. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya.
10. Prushkivskiy, V. H., Burma, S. I., Kolesnykov, V. I. (2013). Naukovi pidkhody do formuvannya rehionalnogo innovatsiinogo klasteru [Scientific approaches to the formation of a regional innovation cluster]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, (9), 28–32.
11. Smolych, D. V. (2012). Kontseptualni zasady formuvannya innovatsiinykh klasteriv v umovakh transkordonnoho spivrobitnytstva rehioniv [Conceptual bases of formation of innovation clusters in the conditions of cross-border cooperation of regions]. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15940/1/31_206-211_Vis_725_Ekonomika.pdf
12. Iuhas, E. F. (2010). Innovatsiinyi klaster yak faktor konkurentospromozhnosti [Innovation cluster as a factor of competitiveness]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, (31), 84–88.
13. Ianchenko, Z. B. (2017). Innovatsiini klasteri. Adaptatsiia krashchoho svitovoho dosvidu do vitchyznianskykh realii [The Innovation Clusters. Adapting the Best Global Experience to the Domestic Realities]. *Biznes Inform*, (5), 62–66.
14. Bortagaray, I., Tiffin, S. (2000). Innovation clusters in Latin America. Paper presented at 4th International Conference on Technology Policy and Innovation. Brazil, Curitiba. URL: <http://www.ic2.utexas.edu/ictpi/mirror/curitiba2000/papers/S11P01.PDF>
15. Delgado, M., Porter, M. E., Stern, S. (2014). Defining clusters of related industries (NBER Working Paper № 20375). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w20375/w20375.pdf
16. Hamdouch, A. (2007). Innovation clusters and networks: a critical review of the recent literature. Porto: Universidade do Porto.
17. Ketels, Ch. (2009). Clusters, Cluster Policy and Swedish Competitiveness in the Global Economy. Expert Report to Sweden's Globalisation Council (30 Number). Vasteras: Print Edita. URL: https://www.researchgate.net/publication/252292997_Clusters_Cluster_Policy_and_Swedish_Competitiveness_in_the_Global_Economy
18. Simmie, J., Sennet, J. (1999). Innovation in London metropolitan region. Innovative Clusters and Competitive Cities in the UK and Europe: working paper. Oxford : Oxford Brookes School of Planning.

Larysa L. Lazebnyk, Doctor of Economics, Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Olga M. Sokolova, PhD, Associate Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Innovative Clusters as an Object of the State Structural Policy of Ukraine

Innovation clusters solve the problem of structural modernization of the national economy on the basis of the development of high-tech industries V–VI technological systems. That is why they are the object of close attention in the development of state structural policy and regulation of national innovation programs. The proper positioning of Ukraine in the world is directly dependent on the ability of its economy to make an innovative and technological breakthrough. In solving this problem, the leading place belongs to innovation clusters, their organic incorporation into the system of structural renewal of Ukrainian economy.

Defining and substantiating the importance of innovation clusters as a determining link in the mechanism of structural modernization of Ukraine's economy.

The research describes methods of analysis and synthesis, historical and logical, grouping and classification, the method of scientific abstraction.

The main scientific approaches to defining the essence of the innovation cluster and its main essential characteristics are considered. Innovation clusters have internal properties that determine the synergistic effect of innovation at the micro, meso and macroeconomic levels. It is substantiated that innovation clusters are able to launch an innovative transmission mechanism for translating changes into large-scale structural changes in the national economy. The attention to the low innovative activity of industrial enterprises of Ukraine, which does not contribute to the formation of progressive trends of innovative and structural modernization of the economy, is analyzed and focused. Innovation clusters are an endogenous factor in the structural renewal of the economy, overcoming its technological backwardness. In Ukraine, there is no legislative or regulatory act where cluster development is subject to state regulation. The conceptual bases of improvement of the mechanism of structural modernization of economy on the basis of incorporation of innovation clusters in the state structural policy are defined.

Key words: *innovation clusters, innovation development, state structural policy, structural renewal of the economy, synergetic effect.*

Стаття надійшла до редколегії 8 лютого 2021 року